

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

”JOS ON KIVAA JA HAUSKAA NIIN SE JÄÄ MIELEEN PAREMMIN, JOTEN SILLOIN OP- PII”

Oppilaiden ja opettajien ajatuksia ja kokemuksia draa-
man käytöstä koulutyössä

Jenni Wallin

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

WALLIN, JENNI:

”Jos on kivaa ja hauskaa niin se jää mieleen paremmin, joten silloin oppii”
Oppilaiden ja opettajien ajatuksia ja kokemuksia draaman käytöstä koulutyössä

Opinnäytetyö 41 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Toukokuu 2018

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millä tavalla draama on sisällytetty koulutyöhön nyt, kun se kuuluu perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelman mukaan draamamenetelmät ja muu taiteellinen ilmaisu edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tavoitteena oli tuoda esiin oppilaiden kokemuksia ja ajatuksia draaman käytöstä oppitunneilla sekä selvittää opettajien näkemyksiä draaman käytöstä koulutyössä. Tutkimus toteutettiin yhdessä tamperelaisessa peruskoulussa kuudesluokkalaisten parissa. Tutkimukseen osallistui 22 oppilasta, luokanopettaja sekä yläkoulun aineenopettaja.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin havainnoimalla oppitunteja, keräämällä oppilailta mielipiteitä ja ajatuksia draamasta palauteseinän avulla sekä haastatteleamalla opettajia.

Tulosten mukaan suurin osa oppilaista kokee draaman käytön hauskana menetelmänä opetuksessa. Opettajien haastatteluissa ja havainnoituilla oppitunneilla selvisi, miten monipuolisesti draamaa voi käyttää opetuksessa ja miten erilaisia asioita draaman avulla voi käsitellä. Haastatteluissa nousi esille draaman hyötyjen lisäksi myös haasteita, joita draaman käytössä voi olla. Haasteiksi koettiin draamakoulutuksen puuttuminen, jolloin draamaa voi olla vaikeaa ottaa käyttöön, tilaongelmat, suuret ryhmäkoot ja vaikeus saada oppilaita aina osallistumaan.

Johtopäätöksinä tuloksista voidaan todeta, että suurin osa oppilaista ja haastatellut opettajat kokevat draaman käytön opetuksessa hyödyllisenä ja positiivisena asiana. Draamaa voi käyttää monella eri tavalla ja sen avulla on mahdollista oppia useita eri asioita, ei pelkästään oppiaineista, vaan myös omasta itsestään ja muista ihmisistä. Tulevaisuudessa olisi tärkeää, että draama olisi jollain tavalla mukana jokaisen peruskoulun opetuksessa.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

WALLIN, JENNI:

“When It Is Nice and Fun You Remember it Better, so You Learn”

Pupils` and Teachers` Thoughts and Experiences of Using Drama in School Work

Bachelor's thesis 41 pages, appendices 4 pages

May 2018

The purpose was to determine how drama is included to school work now, when it is part of the curriculum of primary education. The aim was to bring out pupils` experiences and thoughts of using drama in lessons and to determine teachers` views of using drama in school work. The study was carried out in one of Tampere`s primary schools. Twenty-two pupils, a class teacher and a subject teacher from upper comprehensive school participated in this research.

The study was carried out as a qualitative study, and based on interviews with teachers, observing the lessons and collecting pupils` thoughts and opinions of drama with feedback wall.

Most pupils experience that using drama in school work is a fun method. The teachers` interviews and observed lessons revealed how diversely drama can be used in school work and how different things can be dealt with. Challenges were the lack of drama education, problems with facilities, large group sizes and the difficulty in getting pupils participate every time.

Drama can be used in many different ways. It is possible to learn about several different things, not just subjects but also about yourself and other people with the help of drama. In the future, it would be important that drama is involved somehow in every primary school education.

Key words: drama, drama methods, primary education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	7
2.1	Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	7
2.2	Tutkimusympäristö ja kohdejoukko	7
2.3	Tutkimusmenetelmät.....	8
3	DRAAMA	10
3.1	Draama käsitteenä.....	10
3.2	Draamamenetelmät	11
3.3	Mitä draamamenetelmillä voidaan tavoitella?	13
4	DRAAMA KOULUSSA.....	14
4.1	Draaman käyttö perusopetuksessa	14
4.2	Draama uudessa opetussuunnitelmassa	17
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	19
5.1	Aineiston keräys.....	19
5.2	Aineiston analysointi	20
5.3	Luotettavuus ja eettisyys	21
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	23
6.1	Draaman integroiminen opetukseen	23
6.1.1	Opettajien vastaukset	23
6.1.2	Oppituntien havainnointi.....	24
6.2	Oppilaiden ajatuksia draamasta opetuksessa	25
6.3	Draaman käyttö koulutyössä opettajien kokemana.....	27
6.3.1	Draaman käytön hyödyt koulutyössä	27
6.3.2	Draaman käytön haasteet koulutyössä	28
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
8	POHDINTA.....	33
	LÄHTEET.....	36
	LIITTEET	38
	Liite 1. Saatekirje oppilaiden vanhemmille.....	38
	Liite 2. Havainnointirunko	39
	Liite 3. Ohjeistus oppilaille palautteen antamiseen	40
	Liite 4. Haastattelukysymykset opettajille	41

1 JOHDANTO

Draama on kuulunut perusopetuksen opetussuunnitelmaan syksystä 2016 asti. Opetussuunnitelmassa mainitaan sana draama useita kymmeniä kertoja ja opetussuunnitelmassa korostuu sen integroiminen useiden oppiaineiden sisältöalueiden opetukseen. Suunnitelmassa korostetaan draaman toiminnallista, kokemuksellista ja elämyksellistä puolta ja miten se edistää oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2016, 28-29.)

Lukuisten kansainvälisten ja kotimaisten tutkimusten mukaan draamaopetuksella on laaja-alaiset myönteiset vaikutukset eri-ikäisiin oppijoihin. Myönteiset vaikutukset ovat näkyneet muun muassa oppilaiden oppimis- ja koulumotivaatiossa, sosiaalisissa taidoissa, itseilmaisun taidoissa, vuorovaikutustaidoissa sekä empatiakyvyssä. (Toivanen 2015, 15-16.)

Kiinnostuin tekemään opinnäytetyön draaman käytöstä koulutyössä, koska aihe on ajankohtainen ja koen draaman henkilökohtaisesti hyväksi, mielenkiintoiseksi ja tarpeelliseksi menetelmäksi. Minulla on jonkin verran kokemusta draamasta ja teatterilähtöisistä menetelmistä harrastusten ja aikaisempien opintojeni kautta. Lisäksi minua kiinnostaa koulumaailma ja mahdollisesti joskus tulevaisuudessa koulussa työskentely. Siihen voi jossain vaiheessa olla mahdollisuus, koska sosionomeja työskentelee kouluissa jo jonkin verran.

Halusin työssäni tuoda esiin oppilaiden ja opettajien ajatuksia draaman käytöstä opetuksessa. Halusin ehdottomasti tuoda esiin oppilaiden näkökulman ja kuulla, millainen merkitys draamalla on heille ja millaisia ajatuksia draamamenetelmien käyttö oppitunneilla heissä herättää. Minusta oli tärkeää päästä myös havainnoimaan draaman käyttöä oppitunneilla nähdäkseni oppilaiden välittömän reagoinnin draamamenetelmiin ja miten he lähtivät mukaan toimintaan.

Mielestäni oppilaat tarvitsevat erilaisia työtapoja oppimiseen sekä asioiden käsittelyyn ja sisäistämiseen. Asioiden oppiminen ei tapahdu pelkästään kuuntelemalla ja pulpetin ääressä istumalla, vaan toimimalla yhdessä muiden kanssa. Oppilaiden on tärkeää oppia koulussa oppiaineiden lisäksi myös toisten ihmisten kanssa toimimista, sosiaalisia taitoja

ja tunnetaitoja, koska niitä tarvitaan jokapäiväisessä elämässä. Mielestäni draaman avulla on hyvä oppia ja harjoitella edellä mainittuja taitoja.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Draaman käyttö koulutyössä on ajankohtainen ilmiö, koska draama on vuoden 2016 syksystä kuulunut peruskoulun opetussuunnitelmaan. Draama ei tullut omaksi oppiaineekseen, mutta se on osa useiden oppiaineiden opetusta. Opetussuunnitelmassa korostetaan draaman käyttämistä toiminnallisten, kokemuksellisten ja elämyksellisten oppimisympäristöjen luomisessa. Opetussuunnitelman mukaan draamamenetelmät ja muu taiteellinen ilmaisu edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoiltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Draamassa opitaan omasta itsestä, sosiaalisista taidoista sekä draamasta taide-
muotona. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2016, 28-29.)

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia, millä tavalla draama on sisällytetty koulutyöhön nyt, kun siihen on opetussuunnitelmasta nouseva velvoite. Halusin nostaa esiin oppilaiden ja opettajien mielipiteitä ja ajatuksia draaman käytöstä opetuksessa. Halusin myös selvittää, mitä asioita draama tuo opetukseen.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat:

1. Millä tavalla draama on sisällytetty koulutyöhön?
2. Millaisia kokemuksia ja ajatuksia oppilailta ja opettajilla on draaman käytöstä koulutyössä?

2.2 Tutkimusympäristö ja kohdejoukko

Tutkimusympäristöni oli eräs Tampereen kaupungin peruskoulun 6. luokka. Etsin tutkimukseeni peruskoulun alaluokkaa tai useampia luokkia. Haastavaksi koitui löytää luokka, jossa draaman käyttö opetuksessa olisi säännöllistä. Olin yhteydessä Tampereen peruskouluihin ja useisiin peruskouluihin lähipaikkakunnilla, mutta huonolla menestyksellä. Lopulta Tampereelta löytyi yksi koulu ja luokka, jossa pääsin tekemään tutkimuksen. Kohdejoukko koostui 22:sta peruskoulun 6.-luokkalaisesta, luokanopettajasta ja yläasteen aineenopettajasta. Luokalla on 29 oppilasta, mutta 22 osallistui tutkimukseen.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata todellista elämää ja päästä tutkimuskohteeseen kiinni kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiiviseen tutkimukseen kuuluu tosiasioiden löytäminen tai paljastaminen tutkittavasta kohteesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ilmiön ymmärtäminen ja tulkinnan antaminen. Tutkimus on usein kuvailevaa ja siinä ollaan kiinnostuneita merkityksistä ja ilmiön ymmärtämisestä. Laadulliseen tutkimukseen kuuluu suora kontakti tutkijan ja tutkittavien välillä, mikä tarkoittaa tutkimuksen tekemistä paikan päällä missä tutkittavat ovat. (Kananen 2014, 18-19.)

Menetelminä tiedon keräämiselle käytin haastattelua, havainnointia sekä palauteseinää. Käytin useampaa tutkimusmenetelmää saadakseni mahdollisimman kattavan aineiston. Keräsin aineiston tutkimusympäristössä, peruskoulussa. Opettajien haastattelut tapahtuivat opettajainhuoneen yläkerrassa, tyhjässä tilassa. Havainnoinnin toteutin tutkittavien luokassa ja palauteseinälle kirjoittaminen toteutui havainnoimieni tuntien jälkeen.

Haastateltavana oli kaksi opettajaa, joita haastattelin erikseen, joten kyseessä oli yksilöhaastattelu. Haastattelun muotona oli puolistrukturoitu haastattelu, jossa tutkija ja tutkittava keskustelevat kasvotusten. Kasvotusten tapahtuvan keskustelun tarkoituksena on myös se, että keskusteltaessa ilmiöön liittyvistä aihealueista nousee siitä esille uusia asioita ja kysymyksiä käsiteltäväksi. (Kananen 2015, 148.) Valitsin opettajien kohdalla tutkimusmenetelmäksi haastattelun, jotta saisin mahdollisimman tarkkaa ja totuudenmukaista tietoa aiheesta. Pystyin myös esittämään jatkokysymyksiä ja saamaan tarkentavaa tietoa aiheesta.

Toisena menetelmänä tiedon keräämiselle käytin havainnointia. Havainnoinnin tarkoituksena on hankkia tietoa tutkittavasta ilmiöstä sen luonnollisessa ympäristössä. Aineistonkeruussa keskeinen asia on havaintojen kirjaaminen. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 115.) Havainnointia käytetään yleensä tutkittaessa yksilöiden käyttäytymistä ja toimintaa ryhmässä. Havainnoinnilla saadaan monipuolista tietoa ja ilmiö tapahtuu luonnollisessa ympäristössään. (Kananen 2014, 65-66.) Havainnoi-

malla oppilaita oppitunnilla halusin selvittää, millaisia reaktioita draaman käyttö opetuksessa herättää oppilaissa ja miten he lähtevät mukaan draamallisiin harjoituksiin. Havainnointini oli suoraa havainnointia, koska oppilaat olivat tietoisia paikalla olostani oppitunneilla.

Kolmantena menetelmänä tiedonkeruulle käytin palauteseinää oppilaille. Pohdin aluksi haastattelevani oppilaita, mutta päädyin käyttämään palauteseinää, jotta kaikkien ajatukset tulisivat esille ja oppilaat saisivat rauhassa pohtia ja kirjoittaa mielipiteitään ja ajatuksiaan draamasta. Jos olisin käyttänyt ryhmähaastattelua, luulen, että en olisi saanut kaikilta oppilailta vastauksia. Oppilaat saivat tarkan ohjeistuksen palautteen kirjoittamiseen ja huolehdin, että kaikilla oli riittävästi lappuja palautteen kirjoittamiseen. Oppilaille oli varattu riittävästi aikaa kirjoittaa palautelaput, jonka jälkeen he saivat kiinnittää ne taululle.

3 DRAAMA

3.1 Draama käsitteenä

Termiä draama käytetään kansainvälisesti kuvaamassa ilmiötä, jota Karkkulainen nimitetään toiminnallisiksi teatterilähtöisiksi menetelmiksi. Draama on ollut jo kauan yksi oppiaine ja menetelmä monessa maassa päiväkodeissa ja kouluissa, lukuun ottamatta Suomea. Suomessa draama sanana on vieraampi. (Karkkulainen 2011, 10.) Teoksen Hyvä hankaus -teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina johdannossa, Korhonen (2008, 5) kirjoittaa, että draama on suomen kielessä tarkoittanut perinteisesti näytelmäkirjallisuutta, kun taas englannin kielessä drama -sana tarkoittaa toimintaa, jota on suomeksi alettu kutsua teatteriksi, vaikka siinä ei ole kyse yleisölle tehtävästä esityksestä. Korhonen kertoo ottaneensa draaman sijaan käyttöön käsitteen teatterilähtöiset menetelmät.

Draamalla voidaan tarkoittaa merkitysten synnyttämistä ja jakamista kamppailussa, joka tapahtuu esittäen. Merkitysten synnyttäminen perustuu leikkiin, joka on samalla sosiaalista ja kollektiivista toimintaa. Draamatoiminnan tarkoituksena on synnyttää asioiden merkityksiä ja tutkia niitä. Siinä työskennellään yhdessä toisten kanssa ryhmänä. Draamassa kokemus syntyy ja toiminta tapahtuu fiktiossa, tietyn valitun sisällön pohjalta, esteettisten ja sosiaalisten sääntöjen varassa ja aktiivisesti vuorovaikutuksessa. Draama on kokemuksellinen prosessi, joka käyttää teatterin peruselementtejä, esimerkiksi tilaa, aikaa, symboleita ja metaforia ja sen voima on sen todellisuutta ja fiktiota yhdistävässä, osallistavassa prosessissa. Yhdessä luoduissa tarinoissa näkyvät aina ryhmän jäsenten omat kokemukset ja asiat, jotka koetaan merkityksellisiksi. (Karkkulainen 2011, 10, 13-14.)

Draama perustuu yksilön omaan kehoon ja ääneen ja niiden kokonaisvaltaiseen ilmaisuun sekä aitoon vuorovaikutukseen, mielikuvituksen ja todellisuuden yhdistymiseen, kokonaisuun mielikuviin sekä vahvoihin elämyksiin. (Kanerva & Viranko 1997, 112). Draama innostaa luovuutta ja mielikuvitusta sekä esteettistä herkkyyttä. Se on voimaannuttavaa ja sitä voi käyttää yhteistyön ja kommunikaation välineenä, joka voi muuttaa ihmisen tapaa, tuntea, ajatella ja käyttäytyä. Draama myös herkistää havaintokykyä ja mahdollistaa yksilön ilmaisun kehittymisen sekä älyllisen ja emotionaalisen ymmärryksen kasvun.

Draama luo kehyksen ajatusten ja tunteiden tutkimiselle sekä merkitysten ymmärtämiselle. Se antaa ihmisille kokemuksia, jotka tekevät mahdolliseksi kognitiivisen, emotionaalisen, sosiaalisen ja luovan ajattelukyvyyn sekä taitojen kehittymisen. (Bowell & Heap 2002, 13.)

Draaman avulla voidaan tutkia todellisen elämän asioita toiminnallisesti eri näkökulmista. Draamassa ovat sallittuja sellaisetkin ajatukset, tunteet ja ilmaisut, jotka eivät arkielämässä ole mahdollisia. Sen avulla opitaan erilaisista ilmiöistä sekä itsestä ja muista ihmisistä. Työskentely kehittää osallistujien emotionaalista, fyysistä, sosiaalista, älyllistä ja kielellistä kyvykkyyttä toimia yhdessä. Tyypillistä draamassa on oppijoiden aktiivinen osallistuminen ja samaistuminen kuviteltuun rooliin ja tilanteeseen. (Toivakka & Maasola 2011, 44-45.)

3.2 Draamamenetelmät

Ennen draamamenetelmien käyttöönottoa voidaan toiminta aloittaa ilmaisun portailla. Raija Airaksinen-Björklund kehitti ilmaisun portaat rungoksi omalle toiminnalle. Tärkeää ilmaisun portaiden käytössä on, että harjoitteet toteutetaan järjestyksessä ja että etenevät yksityisestä yleiseen. (Airaksinen-Björklund 2016, 28.) Seuraavissa kappaleissa käsitellään mitä kukin porras pitää sisällään.

KUVIO 1. Ilmaisun portaat

Ennen draamamenetelmien käyttöön ottamista on tärkeää luoda turvallinen ilmapiiri, sillä se on pohja kaikelle työskentelylle. Osallistujien tulee tuntea olonsa hyväksytyksi ja turvalliseksi niin henkisesti kuin fyysisesti. Kaikki osallistujat ovat samanarvoisia, ja kaikkien ideat ovat hyviä ja arvokkaita. Jotta osallistujat voivat toimia ja työskennellä yhdessä, tulee ilmapiirin olla myönteinen ja avoin. (Airaksinen & Karkkulainen 2012, 8.)

Draamamenetelmiin virittäytyminen tapahtuu pelien ja leikkien avulla. Alkulämmittelyn tarkoituksena on tuoda iloa osallistujille ja yhdessä tekemisen riemua, ei pettymyksiä tai huonommuuden tunteita. (Airaksinen & Karkkulainen 2012, 8.)

Aistien herkistäminen auttaa keskittymään tilanteeseen ja parantaa läsnä olemisen taitoa. Kun havainnoimme omia ja muiden reaktioita eri tilanteissa, opimme tunnistamaan erilaisia tunnetiloja. Hengitykseen tulee myös kiinnittää huomiota, koska oikea hengitys on ilmaisun peruselementti. Oikea hengitys auttaa rentoutumaan ja keskittymään sekä vähentää jännitystä. Sanaton viestintä vaatii havainnointia ja tarkkailua. Tarkkaillaan ja havainnoidaan, miten aistihavainnot ja olosuhteet vaikuttavat ihmisen kehoon ja tutkitaan mitä viestimme katseilla, eleillä, ilmeillä ja koko kehomme olemuksella. (Airaksinen & Karkkulainen 2012, 8.)

Kontakti ja läsnäolo kuuluvat onnistuneeseen vuorovaikutukseen. Vuorovaikutuksessa on kyse halusta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi, se perustuu myös toisen ihmisen kunnioittamiseen. (Airaksinen & Karkkulainen 2012, 9.)

Improvisaation ja erilaisten roolileikkien avulla voidaan kokeilla erilaisia toimintavaihtoehtoja ja työtapoja. Toiminnallisen draamakokonaisuuden käsikirjoitus luodaan yhdessä ja valitaan teema, joka liittyy käsiteltävään asiaan ja joka kiinnostaa ryhmää. Teeman ympärille rakennetaan tarina, jonka sisältö voi muuttua useamman kerran prosessin aikana. (Airaksinen & Karkkulainen 2012, 9.)

Kohtaukset ja tuotokset ovat käsiteltyjen asioiden näkyväksi tekemistä niin, että ne saavat esityksellisen muodon. Kohtauksia voi harjoitella tai improvisoida, ja niitä voidaan toistaa ja muunnella. (Airaksinen & Karkkulainen 2012, 8-9.)

Draamamenetelmiin lukeutuvat esimerkiksi teatteri- ja roolileikit, tarinan kerronta, tarinateatteri ja forumteatteri. Teatteri- ja roolileikit pohjautuvat lasten spontaaniin roolileikkiin. Teatteri- ja roolileikit on kehitetty pedagogisesti lasten roolileikistä. Teatteri- ja roolileikin työmuodot sopivat erityisesti esi- ja alkuopetukseen, kirjallisuuden, eri oppiaineiden tai kasvatuksellisten teemojen käsittelyyn. Tarinan kerronnassa tarinoita voi rakentaa yksin monologina tai ryhmissä dialogina. Tarinan kerronnalla voi opettaa tarinoiden rakennetta ja rakentamista, ryhmän yhteistyötä ja toisten kuuntelemista. Tarinateatteri soveltuu omien tarinoiden esittämiseen ja kertomiseen. Sen työtapana on improvisaatio ja erilaiset patsastyötävät. Esityksellä on yleensä etukäteen valittu teema. Tarinateatterin käyttö vaatii työmuodon tuntemusta ja harjoittelua. Forumteatterissa valmistetaan näytelmä tai jokin kohtaus näytelmästä, jossa päähenkilö kokee vääryyttä. Yleisö on mukana näytelmässä tekemällä ehdotuksia siitä, miten päähenkilön tilanteeseen voisi vaikuttaa. Eri ehdotuksia kokeillaan näyttelemällä kohtauksia uudestaan ja tutkitaan miten erilaiset ratkaisut voivat vaikuttaa tilanteeseen. Myös forumteatteri vaatii työmuodon tuntemusta ja harjoittelua. (Toivanen 2007, 12.)

3.3 Mitä draamamenetelmillä voidaan tavoitella?

Draamaa voidaan käyttää monella eri tavalla ja sen avulla voi esimerkiksi asettua toisen henkilön asemaan ja tunteisiin, kehittää myötäelämisen taitojaan ja opetella olemaan ja toimimaan erilaisissa tilanteissa. Draama myös auttaa kartuttamaan omaa kokemusmaailmaa ja kehittämään kriittistä ajattelua ja ongelmanratkaisukykyä. (Toivakka & Maasola 2011, 47.) Myös Laino (2010, 161) tuo artikkelissaan esille draamatyöskentelyn monipuolisuuden, ja miten sen avulla voi kehittää sekä ongelmanratkaisu- että vuorovaikutustaitoja. Draamatoiminnan avulla osallistujat oivaltavat asioita. Oivalluksista seuraa osallistujille tyytyväisyyden tunne ja juuri silloin voi tapahtua oppimista. (Joronen & Koski (toim.) 2010, 161.)

Erilaisilla draamamenetelmillä voidaan tavoitella esimerkiksi itsetuntemusta, vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja, itseilmaisun kehittymistä, sosiokulttuurista innostamista ja voimaantumista. Draamamuotoinen työskentely on kokonaisvaltaista ja siihen sisältyy vahvoja tunteita ja elämyksiä. Sen avulla saadaan uusia näkökulmia asioihin, erilaisia toimintatapoja ja ymmärrystä ympäröivään maailmaan ja ihmissuhteiden todellisuuteen. (Karkkulainen 2011, 25.)

4 DRAAMA KOULUSSA

4.1 Draaman käyttö perusopetuksessa

Draama opetuksessa koetaan yleisesti innostavaksi ja osallisuutta, eläytymiskykyä ja onnistumisen kokemuksia vahvistavaksi. Draaman muoto on leikittelevä, vaikka sen tavoitteet ovat vakavat. Asioiden kanssa leikittely luo oppimisen mahdollisuuksia. (Joronen & Koski (toim.) 2010, 138.) Draama on kokonaisvaltaista, oppilaskeskeistä, kokemuksellista tekemällä oppimista ja se pyrkii vuorovaikutteiseen ja positiiviseen oppimisympäristöön, jossa toimitaan yhdessä muiden kanssa. Opetuksessa pyritään siihen, että jokainen oppilas pääsee oppimaan, vahvistamaan ja soveltamaan tietojaan, taitojaan ja kokemuksiaan omista lähtökohdistaan. Draaman avulla voidaan harjoittaa oppilaiden aivoalueita monipuolisesti, sillä draamatilanteiden kaksoistietoisuus on opettavaista: oppilas voi samaan aikaan sekä kokea fiktion kautta, että tiedostaa kokemistaan omana itsenään. Asioiden ja aiheita tutkitaan turvallisessa ja innostavassa ympäristössä yhdessä hyväksytyin pelisäännöin. (Kanerva & Viranko 1997, 114-115.)

Draama perusopetuksessa on pääosin luokkamuotoista, vuorovaikutteista, toiminnallista ja kokemuksellista toimintaa, jossa toimitaan yhdessä teatterin keinoja käyttäen. Keskiössä ovat teatterille ominaiset kuvitteelliset tilanteet, joissa oppilaat toimivat rooleissa sekä omana itsenään. Yleensä työskentely tapahtuu ryhmässä ilman ulkopuolista yleisöä. Keskeisiä kohteita oppimisessa ovat draaman toimintamuodot omien ideoiden ja ajatusten ilmaisuvälineenä ja kokonaisilmaisu-, vuorovaikutus-, sosiaaliset sekä tunnetaidot. Työskentely tapahtuu yleensä luokassa, joko luokkaryhmänä, pienryhminä, pareittain tai yksin samanaikaisesti. Draamaopetuksessa käytetään kuviteltuja ”mitä jos” -tilanteita, joiden avulla käsitellään opetussuunnitelmasta johdettuja, opettajan valikoimia tai yhdessä oppilaiden kanssa valittuja aiheita tai teemoja. Työskentelyssä käytetään erilaisia draamatyötapoja. (Toivanen 2015, 11-12.) Työtapoina voidaan käyttää esimerkiksi draamaleikkiä, prosessidraamaa, tarinateatteria ja forumteatteria.

Draamaleikki on hyvin alkuopetukseen soveltuva työmuoto, koska sillä on helppo yhdistää sääntö- ja roolileikkejä. Tällaisia draamaleikkejä voi käyttää oppilaiden motivoimiseen, työskentelyn rytmittämiseen, eri aiheisiin liittyvien keskustelujen virittämiseen ja opettavien asioiden konkretisointiin. Draamaleikki voi olla myös vapaamuotoisempaa:

opettaja voi esimerkiksi ohjata oppilaita leikkimään aapisen tarinaa, linja-automatkaa (tapakasvatus) tai kauppaleikkiä (integrointi matematiikkaan). (Toivanen 2015, 21.)

Draamatarinat eli prosessidraamat voivat kestää vaihtelevasti joko yhden tai useamman oppitunnin verran. Prosessidraama pohjautuu joko valmiiseen käsikirjoitukseen tai se voi olla opettajan tai opettajan ja oppilaiden yhdessä suunnittelema kokonaisuus. Sen toteutukseen riittää sopiva määrä roolimerkkejä (esimerkiksi hattuja ja huiveja) ja muita tarvittavia materiaaleja (esimerkiksi muistiinpanovälineitä). Prosessidraamaa voi käyttää esimerkiksi kirjallisuuden, kasvatuksellisten teemojen sekä eri oppiaineiden, kuten historian, opetukseen. Lähtökohtana voi olla esimerkiksi aapinen, satu tai jokin tosielämän tapahtuma. (Toivanen 2015, 22-23.)

Tarinateatteriin kuuluu patsastekniikat, joiden avulla voi käsitellä erilaisia aiheita. Tarinoille valitaan yleensä etukäteen teema ja kerrottavat tarinat ovat aina omakohtaisia. Oppilaat toteuttavat kerrotun tarinan päätapahtumat tai olemuksen esimerkiksi tunnepatsoilla. (Toivanen 2015, 23.)

Forumteatteria voi soveltaa luokkamuotoiseen opetukseen. Oppilaat valmistavat ryhmässä näytelmän tai näytelmäkohtauksen jostakin ongelmallisesta tilanteesta, esimerkiksi välitunnilla tapahtuneesta riidasta. Muu luokka osallistuu tapahtumiin ehdottamalla, miten päähenkilö (roolihahmo, joka on kokenut vääryyttä) voisi itse vaikuttaa tilanteeseen. Kohtaus voidaan näytellä useamman kerran ja pohditaan samalla, miten erilaiset ratkaisut toimivat. Tarkoituksena ei ole löytää yhtä ainoaa ja oikeaa ratkaisua, vaan selvittää, miten erilaiset toimintamallit voivat mahdollisesti vaikuttaa asiaan. (Toivanen 2015, 23.)

Draamatunneilla oppilaat eivät näyttele tai esitä, vaan toimivat rooleissa ja näyttävät omia ratkaisuja. Luokkahuoneessa ei tarvitse tehdä mitään näkyviä muutoksia draamatyöskentelyn alkaessa, koska käytössä ovat yleensä vain roolimerkit ja draamassa korostuu ryhmässä tapahtuva toiminta ja jakaminen. Työskentelyssä tarkastellaan inhimillisiä tilanteita ja roolihenkilöiden välisiä ristiriitoja. Tarkastelua tehdään vieraannuttamalla ne fiktiiviseen todellisuuteen ja kuvitteellisiin roolihahmoihin. Luokan yhteisen työskentelyn keskiöön nostetaan roolihahmojen pyrkimykset, tilanteiden ratkaisut sekä syyt ja seuraukset. Työskentely tapahtuu sekä etäännyttämällä eli toimimalla roolissa, että omana itsenä asioita pohtien. (Toivanen 2015, 25-26.)

Draamaan ei kuulu oppilaiden tuotosten arviointi. Alakoulussa arvioidaan oppilaiden osallistumista draamatyöskentelyyn, mutta vasta yläkoulussa arvioidaan draaman laadullisuutta. Menetelmien käytössä on tärkeää luoda turvallinen ja kannustava ilmapiiri, jossa voi nauraa yhdessä, mutta ei toisille. Oppilaiden kanssa tehtävät draamaharjoitukset auttavat tutustumisessa ja ryhmäyttävät luokkaa. Yleensä leikeissä ja peleissä tulee hyvä mieli henkilölle, joka on voittanut kaikki muut, mutta draamaan ei kuulu toisten voittaminen, eikä toisten kanssa kilpailu. Siinä otetaan erilaisia rooleja ja asetutaan toisen asemaan sekä toimitaan yhteistyössä muiden kanssa ja opitaan empatiaa. (Norrena (toim.) 2016, 16.)

Draamaa voidaan käyttää useissa oppiaineissa. Äidinkielen tunnilla oppilaat voivat esimerkiksi esittää pantomiimin avulla jotain adjektiivia tai verbiä ja muut yrittävät arvata mistä sanasta on kyse. Historian tunneilla voidaan valmistaa pienoisenäytelmiä historiallisista tapahtumista. Tapahtumia voi esittää myös still-kuvien avulla, joissa oppilaat jäähmettyvät patsaiksi esittäessään jotain historiallista tapahtumaa. Biologian tunnilla oppilaat voivat näytellä oppitunnin eri aiheita, esimerkiksi kasvien yhteyttämisen. Draaman avulla eri käsitteitä avataan ja selvennetään kehollistamalla ne. (Norrena (toim.) 2016, 16.)

Draaman avulla oppimisessa korostuu kokemuksen ja elämyksen läsnäolo oppimisessa. Yleensä oppilaat luovat itse tilanteet, toisin kuin perinteisessä opetuksessa. Draamaopetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan maailmasta ja draaman avulla vahvistuu hänen taitonsa asettua toisen ihmisen asemaan. Tätä taitoa voidaan harjoitella ottamalla erilaisia rooleja. Draaman avulla oppiminen kehittää kognitiivisia taitoja, vuorovaikutusta sekä itsetuntemusta. Ryhmässä on mahdollista ottaa monenlaisia rooleja. Draamaopetus on kokonaisvaltainen oppimisen tapa, joka kehittää oppilaan koko persoonallisuutta. (Toivakka & Maasola 2011, 44-45.) Myös Heikkinen (2017, 70) nostaa esiin, että draamaharjoitusten avulla oppilas kykenee paremmin asettumaan toisen ihmisen asemaan sekä kasvattamaan itsetuntemustaan ja itseluottamustaan.

Heikkisen (2017, 70) mukaan draamamenetelmät vaikuttavat positiivisesti lasten keskittymiskykyyn ja auttavat kasvattamaan pitkäjännitteisyyttä, mikä lisää kykyä hallita omia tunteita. Tunteet ovatkin olennainen asia draamatyöskentelyssä.

Oppilaat saavat draamatunneilla jatkuvasti palautetta tekemisestään. Palautetta ei tule pelkästään opettajalta, vaan myös koko ryhmältä tai luokalta. Draama on täynnä jatkuvaa positiivista palautetta ja oppilaat saavat loistaa omine ideoineen ja tekemisineen. Draaman käyttö osallistaa myös sivusta seuraajat. Kaikkien oppilaiden tekemisellä on merkitys ja jokaisen toiminta vaikuttaa toisiin. Draamassa oppilas ja opettaja voivat kohdata toisensa tasavertaisina tiedonhakijoina. (Murtorinne & Mäki-Paavola (toim.) 2012, 24-26.)

Toimintakokemukset ovat draamaoppimisen perusta, mutta ne eivät välttämättä suoranaisesti johda oppimiseen. Oppilaille tulee olla mahdollisuus analysoida, miettiä ja pohtia sitä, mitä on yhdessä tehty. Kun kuvitteellinen tilanne on jälkeensä sanallistettu ja jaettu yhdessä, se voi muuttua jäsentyneeksi tiedoksi. Draamassa on siis kyse ”ajattelemisesta toimien” eli asioiden ja ilmiöiden tarkastelusta dramaturgisen ajattelun avulla. (Toivanen 2015, 17.) Heikkinen (2005, 216) on sitä mieltä, että draamassa opitaan aina jotakin. Se voi olla aihe, jota on tarkasteltu ja tutkittu tai oppilas on oppinut jotain itsestään, sosiaalisista taidoista tai draaman eri muodoista.

4.2 Draama uudessa opetussuunnitelmassa

Syksystä 2016 alkaen draama on kuulunut jokaisen peruskoulun opetussuunnitelmaan. Draama on äidinkielen ja kirjallisuuden lisäksi myös osa ympäristöopin, käsityön, uskonnon, elämäntutkimuksen, kielten, historian ja yhteiskuntaopin opetusta. Opetussuunnitelmassa korostuu draaman käyttäminen toiminnallisten, kokemuksellisten ja elämyksellisten oppimisympäristöjen luomisessa. Draama ei tullut uudessa opetussuunnitelmassa vielä omaksi oppiaineeksi, mutta opetussuunnitelmassa painottuu draaman integroiminen eri sisältöalueiden opetukseen. Sana draama esiintyy uudessa opetussuunnitelmassa useita kymmeniä kertoja. Draamaopetuksessa on kyse asiasta, ilmiöstä tai ongelmasta, jota käsitellään draaman avulla. Draamassa opitaan myös omasta itsestä, sosiaalisista taidoista sekä draamasta taidemuotona.

Uuden opetussuunnitelman mukaan draamatoiminta ja muu taiteellinen ilmaisu edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014, 28-29.)

1.-2.-luokilla äidinkieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatteri-leikin keinoin. Draamaa integroidaan eri oppiaineisiin, kuten musiikkiin, ympäristöoppiin ja liikuntaan. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014, 107.) Oppilaat harjoittelevat ensimmäisillä luokilla omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi draaman avulla he kehittävät tunnetaitojaan. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014, 102.) Draama on käytössä kielellisten, ilmaisullisten ja sosiaalisten toimintavalmiuksien kehittämisessä. (Draaman opettamisesta 2017).

3.-6.-luokilla äidinkielen opetus tutustuttaa oppilaat moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla ja draamaa yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014, 169-170.) Erilaiset draaman työtavat auttavat oppilaita ilmaisemaan omia ideoitaan ja ajatuksiaan äänellisiä ja kehollisia ilmaisukeinoja käyttäen. (Draaman opettamisesta 2017).

7.-9.-luokilla draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Draama tukee ja syventää oppiaineiden toiminnallista, kokemuksellista, esteettistä ja elämyksellistä luonnetta. (Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014, 321.) Oppilaiden kokonaisilmaisulliset taidot monipuolistuvat erilaisten harjoitusten avulla. Oppilaat ovat oppineet aiemmilla vuosiluokilla erilaisia draaman työtapoja, joita käyttävät nyt monipuolisesti ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen äänellisiä ja kehollisia ilmaisukeinoja hyödyntäen. (Draaman opettamisesta 2017.)

Opetussuunnitelman mukaan muun muassa leikit, fyysinen aktiivisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot tuovat oppimisen iloa ja oppilaille on paremmat edellytykset oivaltaa asioita itse ja ajatella luovasti. (OPS 2014, 18.) Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat, joihin draama kuuluu, tuovat oppimiseen elämyksellisyyttä ja ne vahvistavat oppilaiden motivaatiota. Kyseiset työtavat myös tukevat oppilaiden itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. (OPS 2014, 28.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Aineiston keräys

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Keräsin tutkimusaineistoa havainnoimalla oppitunteja, haastatteleamalla opettajia ja keräämällä oppilailta palautetta palauteseinän avulla.

Tutkimuksen aineisto kerättiin eräässä tamperelaisessa peruskoulussa yhden kuudennen luokan oppilailta. Luokassa oli 29 oppilasta, joista 22:lla oli lupa osallistua tutkimukseen. Lähetin tutkimuslupakaa-vaakkeen (liite 1) oppilaiden mukana kotiin. Tutkimuslupakaa-vaakkeessa kerroin, mitä tutkimukseni koskee ja pyysin lupaa lapsen osallistumiselle palauteseinälle kirjoittamiseen ja havainnointiin oppitunnilla. Toin luvassa esille, että oppilaan henkilötietoja ei julkaista missään ja palautemateriaali ja havaintomuistiinpanot hävitetään aineiston analyysin jälkeen. 29 lupalomakkeesta 25 palautui opettajalle. Kahdella oppilaalla ei ollut lupaa osallistua tutkimukseen, neljällä oppilaalla ei ollut lupahakemusta mukana ja yksi oppilaista, jolla oli lupa osallistua, ei ollut tutkimuspäivänä koulussa.

Luokanopettaja kertoi luokalle ennen tutkimuspäivää, milloin olen tulossa havainnoimaan oppitunteja ja keräämään palautteen oppilailta. Havainnoinnin ja palautteen keräämisen luokassa tein yhden aamupäivän aikana. Olin havainnoimassa luokan historian tunteja. Olin hyvissä ajoin sopinut luokanopettajan kanssa, mitä tunteja tulen seuraamaan. Päädyimme historiantunteihin, koska tunneilla käsiteltiin aihetta erilaisten draamamenetelmien avulla. Havainnoinnissa kiinnitin huomiota siihen, miten oppilaat lähtivät mukaan erilaisiin draamamenetelmiin ja millä tavalla he reagoivat draamamenetelmien ollessa mukana opetuksessa. (Liite 2). Historian tuntien päätteeksi oppilaat saivat kirjoittaa palauteseinälle. Jaoin oppilaille post it -lappuja ja ohjeistin heitä kirjoittamaan ajatuksiaan ja mielipiteitään draaman käytöstä opetuksessa. Ohjeistin oppilaita kirjoittamaan mitä hyvää ja mitä huonoa draaman käytössä oppitunneilla on ja perustelemaan mielipiteensä. (Liite 3). Selvensin oppilaille, että palaute koskee kaikkia oppitunteja, joilla draamaa on käytetty, ei pelkästään tämän päivän tunteja.

Opettajien haastattelut toteutin ennen muun aineiston keräämistä. Haastattelupäivänä sovimme, milloin tulisin havainnoimaan oppitunteja ja keräämään oppilailta palautetta.

Ajatukseni oli päästä haastattelemaan useampia alakoulun luokanopettajia saadakseni kattavammin aineistoa, mutta se ei syystä tai toisesta onnistunut. Pääsin haastattelemaan luokanopettajan lisäksi myös yläkoulun äidinkielen opettajaa. (Liite 4.).

5.2 Aineiston analysointi

Laadullisissa tutkimuksissa käytetään usein monenlaisia tutkimusmenetelmiä, joten aineistot voivat olla eri muodoissa. Aineistoja on tällöin tutkittava erikseen ja koitettava löytää tietoja, jotka auttavat tutkimuskysymyksiin vastaamisessa. Aineistoa voi tämän jälkeen tutkia syvemmin ja tarkemmin. (Kananen 2015, 160.) Tätä tapaa käytettiin tässä opinnäytetyössä, koska tutkimusmenetelmiä oli useampia.

Käytin aineiston analyysissa aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Laadullisen aineiston analysointi edellyttää kerätyn aineiston yhteismitallistamista eli kaiken kerätyn aineiston muuttamista tekstimuotoon. Yhteismitallistamisen jälkeen tekstiä voi analysoida lukemalla tai viemällä aineisto analyysiohjelmaan. (Kananen 2015, 83.) Tutkimusaineistona oli kahden opettajan haastattelut, kirjallinen palaute oppilailta sekä oppituntien havainnointi. Purin tutkimusaineiston analysoitavaan muotoon. Litteroin haastattelun eli kirjoitin haastateltavan puheen tekstimuotoon. Purin myös havainnoinnista kertyneet muistiinpanot sekä oppilaiden palautteet yhteiseen tekstimuotoon. Luin aineistoa läpi useampaan kertaan ja poimin tekstistä alleviivaamalla eri väreillä asioita, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiini ja jätin aineistosta pois kaiken epäolennaisen.

Hain opettajien haastatteluista ja havainnoimistani oppitunneista vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni eli millä tavalla draama on sisällytetty koulutyöhön. Luin materiaalin useampaan kertaan läpi ja alleviivasin lauseita, jotka toivat tietoa tutkimuskysymykseen.

Toinen tutkimuskysymykseni käsitteli sitä, millaisia kokemuksia ja ajatuksia oppilailta ja opettajilla on draaman käytöstä oppitunneilla. Oppilaiden vastaukset jaottelin positiivisiin ja negatiivisiin mielipiteisiin draaman käytöstä oppitunneilla. Opettajien haastatteluista etsin eroja ja yhtäläisyyksiä ja jaottelin ne omiin kategorioihinsa.

5.3 Luotettavuus ja eettisyys

Kohdejoukkona tutkimuksessani on alakouluikäiset. Tutkimuksen eettisyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota silloin, kun tutkimuksen kohteena ovat lapset. Ennen tutkimusta pyysin oppilaiden vanhemmilta kirjallisen luvan, että oppilaita saa havainnoida ja kysellä heidän mielipiteitään palauteseinän avulla. Hain myös tutkimusluvan Tampereen kaupungilta ja koulun rehtorilta. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja oppilailla oli oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. Huolehdin siitä, että vanhemmat, oppilaat ja työntekijät tiesivät, mistä tutkimuksessa on kyse ja mihin tietoja kerätään. Minulta sai myös tarvittaessa pyytää lisätietoja tutkimukseen liittyen. Huolehdin myös, että kerätty materiaali ja aineisto hävitettiin tutkimuksen jälkeen ja siitä, että tiedot käsiteltiin luottamuksellisesti, eikä oppilaiden henkilötietoja julkaistu missään. Oppilaat kirjoittivat palautteet palauteseinälle nimettöminä.

Käytin opettajien haastatteluissa nauhuria äänittääkseni haastattelut. Äänitin haastattelut, jotta pystyin haastattelutilanteessa keskittymään kuuntelemiseen. Jos olisin kirjoittanut haastateltavien vastaukset käsin, olisi se vienyt paljon aikaa ja tutkimustulokset eivät välttämättä olisi olleet niin luotettavat. Kysyin opettajilta haastatteluiden äänittämiseen luvan. Haastateltavat olivat tietoisia tutkimukseni tarkoituksesta ja tavoitteista. Haastattelut tehtiin nimettöminä ja haastatteluista syntynyt materiaali hävitettiin tutkimuksen jälkeen. Haastattelukysymykset eivät olleet johdattelevia ja mukanani oli haastattelulomake, jossa oli valmiit kysymykset. Haastattelutilanteessa kysyin tarkentavia kysymyksiä, kun se oli tarpeen.

Oppilaat tiesivät etukäteen, milloin olen tulossa havainnoimaan oppitunteja. Etsin itseleni paikan luokan takaosasta, jotta oppilaat eivät kiinnittäisi minuun liiaksi huomiota. Mukanani minulla oli havainnointirunko ja tiesin, mihin asioihin kiinnittäisin huomiota. Kirjoitin havainnoimiani asioita muistiin. Kirjoitin muistiinpanoni puhtaaksi saman päivän aikana, kun havainnoimani asiat olivat vielä tuoreena mielessä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä monilla keinoilla, kuten riittävällä dokumentaatiolla ja perustelemalla tiedonkeruu-, analysointi- ja tulkintamenetelmät. (Kananen 2014, 153.) Tässä opinnäytetyössä kaikki menetelmät ovat tarkkaan perusteltuja ja dokumentaatio on riittävä.

Tutkimukseni oli kvalitatiivinen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistykseen, vaan ymmärtämään ilmiötä. (Kananen 2015, 353). Tutkimukseni kohdejoukko oli pieni: yksi luokka ja kaksi opettajaa, joten tutkimustulokset eivät ole yleistettävissä.

Draaman hyödyistä ja myönteisistä vaikutuksista on tehty paljon tutkimuksia ja siitä löytyy paljon kirjallisuutta. Itselläni on myös positiivisia kokemuksia draamasta ja tunnistan sen monipuolisuuden ja hyödyt, mutta en antanut sen vaikuttaa tehdessäni tutkimusta. Haastatellessani opettajia, en kysynyt johdattelevia kysymyksiä, enkä tuonut ilmi omia mielipiteitäni draamasta. Havainnoidessani oppilaita oppitunnilla, kirjasin havaintoni muistiin totuudenmukaisesti. Työssäni toin esille oppilaiden ja opettajien kokemukset draamasta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Jaoin tutkimustuloksia koskevan luvun kolmeen osaan. Ensimmäinen osa vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, eli miten draama on sisällytetty koulutyöhön. Vastauksia hain opettajien haastatteluista sekä havainnoimistani oppitunneista.

Toinen ja kolmas osa keskittyy toiseen tutkimuskysymykseeni. Toisessa osassa ilmenee oppilaiden ajatukset ja mielipiteet draamasta koulutyössä ja kolmannessa opettajien ajatukset draaman käyttämisestä ja mitä se tuo oppitunteihin. Olen jaotellut opettajien haastatteluista nousseet asiat kahteen osaan: draaman käytön vahvuuksiin koulutyössä ja draaman käytön haasteisiin.

6.1 Draaman integroiminen opetukseen

6.1.1 Opettajien vastaukset

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni käsitteli sitä, miten draama on sisällytetty koulutyöhön. Luokanopettajan haastattelusta ilmeni, miten monipuolisesti draamaa voi integroida opetukseen ja käyttää useammassa oppiaineissa:

On tietopainotteisia asioita, joita voi vahvistaa, palauttaa mieliin, kerrata tai jopa opetella draaman avulla, esimerkiksi matematiikassa, jos on jotain leikkejä liittyen vaikka kertotauluihin. Äidinkielessä käytän draamamenetelmiä ja myös reaaliaineissa, kuten historiassa, uskonnossa ja yhteiskuntaopissa. Yhteiskuntaopissa on tullut käytettyä lähekköä ehkä liittyen työelämäkasvatukseen ja ammatteihin.

Yläkoulun äidinkielen opettajan haastattelussa nousi myös esille draaman käytön monipuolisuus:

Kirjallisuuden opetus on se, jossa kaikkein voimakkaimmin pystyy draamaa käyttämään ihan millä tavalla tahansa. On tehty kaikenlaisia prosessidraamoja ja luetaan kirja tai otetaan yksi novelli, jota käsitellään draaman keinoin. – – nyt on tullut näitä uusia juttuja,

miten pystyy kielioppiin ottaan sitä draamaa ja sitä on kans kokeiltu, mutta se on ollut lähinnä semmosena piristyksenä tai alkuponnistuksena.

Draaman avulla voi myös käsitellä erilaisia asioita ja ilmiöitä, oppia muista ihmisistä ja omasta itsestään, ja kokeilla erilaisia rooleja.

– – erilaisten eettisten ja kasvatuksellisten asioiden käyminen, joka ei välttämättä ole oppiainesidonnaista, että se on tämmöstä laajempaa, niin semmoista on tullut tehtyä. Siinä on tavoitteena usein eläytyä erilaisten ihmisten elämään ja erilaisiin kokemuksiin ja sitä kautta havaita tai oppia jotain.

6.1.2 Oppituntien havainnointi

Havainnoidessani luokan oppitunteja kiinnitin huomiota siihen, mitä draamamenetelmiä tunneilla käytettiin. Havainnoin myös, miten oppilaat reagoivat draamamenetelmiin ja miten he lähtivät toimintaan mukaan.

Oppitunneilla oli runsaasti erilaisia draamamenetelmiä käytössä. Tunnit käsittelivät historian aikakausia. Tunneille luotiin aikakauden tunnelmaa musiikin ja videotykin kautta näytetyillä kuvilla. Oppilaat saivat tehdä erilaisia tehtäviä yhdessä koko ryhmänä ja myös pienempinä ryhminä. Ryhmissä laitettiin yhteistyössä historian aikakaudet oikeaan järjestykseen muodostamalla jono. Oppilaat olivat henkilöitä tietyltä historian aikakaudelta ja saivat kierrellä luokassa ja kuiskaila toisilleen ”juoruja”, jotka opettaja oli jokaiselle jakanut paperilapulla. Oppilaat pääsivät myös keskustelemaan vierustoverin kanssa tietystä historian aiheesta. Oppilaat jakaantuivat eri ryhmiin historian ajanjaksojen mukaan ja saivat ryhmänä hakea tietoa jostain sovitusta historiallisesta henkilöstä. Ryhmästä yksi oppilas sai asettua historiallisen henkilön rooliin ”kuumassa tuolissa”. Ryhmät menivät vuorotellen käytävään valmistautumaan. Oppilaat saivat halutessaan käyttää rekvisiittaa (viitta, päähine). Yksi oppilaista tuli istumaan luokan eteen ”kuumaan tuoliin” ja muut samassa ryhmässä olevat seisoivat hänen vieressään ja olivat hänen ”neuvonantajiaan”. Muut ryhmät saivat kysyä kysymyksiä henkilöltä ja hän sai halutessaan kysyä neuvoa vastausten antamisessa ”neuvonantajiltaan”.

Historian aiheita käsiteltiin erilaisten draamaleikkien ja kuuman tuolin avulla. Kuuma tuoli on draamamenetelmä, jossa ryhmä haastattelee tuolissa istuvaa henkilöä, joka on

roolissa. Tässä tapauksessa historiallisen henkilön roolissa. Luokka toimi tuntien ajan yhdessä tehden, välillä pareittain, pienissä ryhmissä ja koko luokka yhtenä ryhmänä. Oppilaat saivat tehdä asioita itse ja pohtia asioita yksin ja yhdessä koko ryhmän kanssa. Opettaja oli ohjaamassa ja auttamassa ja osallistui myös itse harjoituksiin.

Havainnoin tunneilla myös sitä, miten oppilaat reagoivat draamamenetelmiin ja miten he lähtevät mukaan toimintaan. Tuntien alussa opettajan ohjeistaessa toimintaan, kaikki oppilaat lähtivät hyvin mukaan. Silloin, kun toiminta oli vierustoverin kanssa puhumista historian aiheesta, useampi oppilas alkoi puhua muista asioista ja osa oppilaista ei puhunut mitään. Silloin, kun harjoitukset olivat toiminnallisia, kaikki oppilaat osallistuivat. Kuuma tuoli -harjoituksessa yhdessä ryhmässä ei ollut vapaaehtoista historialliseksi henkilöksi, joten opettaja meni tuolloin kuumaan tuoliin. Tehtävän edetessä oppilaat osallistuivat enemmän kysymysten esittämiseen. Oppilaiden kesken oli iloa ja naurua kysymysten esittämisessä ja vastauksissa. Osa luokasta ei osallistunut kysymysten esittämiseen, mutta kaikki istuivat rauhallisina paikoillaan tunteihin keskittyen. Oppilaat olivat selkeästi vapautuneempia ja rennompia tunnin edetessä.

6.2 Oppilaiden ajatuksia draamasta opetuksessa

Keräsin oppilailta ajatuksia ja mielipiteitä draamasta koulutyössä palauteseinän avulla. Oppilaat saivat vapaasti kirjoittaa, mitä mieltä ovat draamamenetelmien käytöstä oppitunneilla. Jaoin oppilaiden kirjoituksia varten jokaiselle useamman post-it-lapun. Oppilaille oli varattu riittävästi aikaa oppituntien päätyttyä kirjoittaa mielipiteensä. Oppilaita oli ohjeistettu kirjoittamaan, mitä hyvää/huonoa heidän mielestään draaman käytössä on ja myös perustelemaan vastauksensa. Suurin osa oppilaista ei kirjoittanut perusteluja mielipiteilleen.

Kokosin oppilaiden palautteista taulukon, johon lajittelin oppilaiden positiiviset ja negatiiviset mielipiteet draamasta. Taulukon vasemmalla puolella on positiiviset asiat ja oikealla puolella negatiiviset asiat. Osa oppilaista kirjoitti sekä hyviä, että huonoja puolia draamasta. Suurin osa oppilaista kuitenkin kirjoitti pelkästään hyvän tai huonon asian.

TAULUKKO 1. Oppilaiden mielipiteitä draaman käytöstä opetuksessa

POSITIIVISET	NEGATIIVISET
<p>”Tykkään”</p> <p>”Ihan hyvä”</p> <p>”Joskus kivaa vaihtelua tavallisesta koulunkäynnistä”</p> <p>”Tykkäsin tästä tunnista koska sai liikkua ja leikkiä”</p> <p>”Ihan kiva ja oli kivaa, kun ei tarvinnut käyttää kirjoja”</p> <p>”Nämä tunnit ovat tosi kivoja”</p> <p>”Nämä tunnit olivat hauskoja”</p> <p>”Ihan kiva”</p> <p>”Tosi kiva”</p> <p>”Oli minun mielestä kivaa ja hauskaa =)</p> <p>”On hauskaa koska olen aina tykännyt näytellä”</p> <p>”Hyvä...joo”</p> <p>”Ihan ok”</p> <p>”Draamatunnit ovat kivoja, koska saa itse tehdä”</p> <p>”Ihan hauskaa”</p> <p>”Oli hauskaa esittää Kristoffer Kolumbusta”</p> <p>”Nämä tunnit on yleensä paljon kivempia kuin kirjan kanssa opiskelu. Näistä oppii ja on myös hauskaa. Näitä saisi olla useamminkin.”</p> <p>”Jos on kivaa ja hauskaa niin se jää mieleen paremmin, joten silloin oppii”</p> <p>”Se oli kivaa. Siinä päästiin vähän enemmän siihen asiaan”</p>	<p>”En hirveesti tykkää”</p> <p>”En tykkää ihan hirveästi yleensä”</p> <p>”Esittäminen oli tylsää”</p> <p>”Huonot puolet ovat, kun kaikki eivät osallistu tai kun aika saattaa helposti loppua kesken”</p> <p>”Tosi tylsä”</p> <p>”Tosi tylsää”</p> <p>”En tykkää, koska en tykkää esiintyä”</p>

Tuloksista käy ilmi, että positiivisia kommentteja on lähes kolme kertaa enemmän kuin negatiivisia kommentteja. Suurin osa oppilaista pitää draaman käytöstä oppitunneilla ja ajattelee näiden oppituntien olevan kivoja. Suurin osa kommentteista ei sisällä mitään perusteluja, joten niistä ei voi päätellä, mikä tunneissa on mukavaa ja mikä ei. Negatiivisissa kommentteissa nousi esille, että joidenkin oppilaiden mielestä draamatunnit ovat tylsiä tai niistä ei vain tykätä.

6.3 Draaman käyttö koulutyössä opettajien kokemana

Haastattelin tutkimustani varten yhtä alakoulun luokanopettajaa sekä yhtä yläkoulun aineenopettajaa, jotka toteutin yksilöhaastatteluina. Haastatteluissa nousi esiin asioita, jotka koettiin hyödyllisiksi draaman käytössä sekä asioita, jotka voivat aiheuttaa haasteita draaman käytölle opetuksessa. Jaottelin opettajien vastaukset kahteen kategoriaan: hyötyihin ja haasteisiin, joita käsittelen seuraavaksi.

6.3.1 Draaman käytön hyödyt koulutyössä

Kaikkein hyödyllisimpänä ja positiivisimpana asiana draamassa koettiin se, miten eri tavoin ja monipuolisesti draamaa voi käyttää ja miten hyvä menetelmä se on useiden oppiaineiden käsittelyssä.

Draaman avulla voi käsitellä tosi monipuolisesti erilaisia asioita ja kun nykyään pitäisi kovasti eriyttää ja mennä oppilaslähtöisesti, niin mun mielestä draama on semmoinen menetelmä.

Draaman moninaisuus, mitä kaikkea se voi olla.

Tiettyjen oppilasryhmien ja tiettyjen oppilaiden kanssa se on hyvinkin hedelmällistä ja tukee äidinkielen opetusta hyvin voimakkaasti. Draama sopii mihin tahansa äidinkielen osa-alueeseen.

Opetussuunnitelmassa painottuu draaman käyttäminen elämyksellisten, toiminnallisten ja kokemuksellisten oppimisympäristöjen luomisessa.

– – *tulee kokemuksellisesti käytyä se asia läpi ja uskon, että se jää myös paremmin mieleen oppilaille, kun se on tämmöistä kokemuksellista ja toiminnallista. Ja uuden opetus suunnitelman mukaan pitäisi opetuksen olla toiminnallista ja draamaa pitäisi käyttää...*

Oppilaiden mahdollisuus kieltäytyä aktiivisesta osallistumisesta koettiin tärkeäksi, koska oppilas on kuitenkin jollain tavalla mukana työskentelyssä, vaikka ei aktiivisesti osallistuisikaan joka toimintoon. Draaman käytössä tulee olla läsnä, mutta osallistuminen voi olla aktiivista tai passiivista.

– – *ei tarvi osallistua, jos ei halua. Mää aattelin, että miten tämmöinen muka koulussa toimii. Tietyllä lailla sekin on musta tosi tärkeä juttu, että ei tarvi osallistua, jos ei halua ja voi silti ikään kuin olla mukana siinä prosessissa, vaikka ei oo ite aktiivinen osallistuja, just semmonen vapauttavaksi vapaaehtoisuus, mikä on meille koulussa vähän vierastakin, niin se on mun mielestä aika hieno juttu draamassa.*

Haastattelussa ilmeni, että draama ei ole mitenkään uusi asia oppilaille, koska draamaa on käytetty niin pitkään esimerkiksi päiväkodissa jollain tapaa ja lapset ovat päässeet tutustumaan draamamenetelmiin ihan pienestä pitäen.

– – *nykyajan lapset on kyllä tottuneet sieltä päiväkodista asti – – joko siellä on käynyt vierailija, tai draama on voinut tulla ihan jossain muussa yhteydessä tai sitten opettaja on käyttänyt, niin he ovat aika lailla tottuneita siihen.*

6.3.2 Draaman käytön haasteet koulutyössä

Vastauksissa nousi selkeästi esille se, että draaman käyttöön ei ole saatavilla tarvittavaa koulutusta ja tarve sille on suuri. Draaman pitäisi olla uuden opetus suunnitelman mukaan osa useamman oppiaineen opetusta ja opetus suunnitelmassa painotetaan draaman integroimista eri sisältöalueiden opetukseen. Kuitenkaan riittävää koulutusta draaman käyttöön ei ole, eikä draamasta juuri puhuta mitään.

Mun mielestä voisi lisätä ihan siellä peruskoulutuksessa – – että kyllä se tarpeen olisi, että se jäi vähän lapsenkenkiin siinä kohtaa, kun tää uus opetus suunnitelma tuli – – se vaan lisättiin semmoiseksi menetelmäksi sinne – – tää draama on jäänyt ihan että ei siitä puhuta edes juuri mitään, että ikään kuin sitä ei olisi ollenkaan.

Draamakoulutusta täytyisi olla, koska se vaatii sellaista vähän syvällisempää koulutusta, että ihmiset ymmärtäisi mistä siinä oikein on kyse – ihmisillä on varmaan aika vääräki kuva, että mitä se on, että se on vaan nyt jotain näyttelemistä tai semmosta.

Haastatteluissa kävi ilmi, että kaikkia oppilaita ei ole helppo saada mukaan erilaisiin draamatoimintoihin, erityisesti jos on tarkoitus tehdä jotain vaativampia harjoituksia.

Aika vaikee saada oppilaita mukaan.

Oppilaat ei oo koskaan sanonu, että eivät haluaisi draamaharjoituksia tehdä, mutta se osallistuminen ei oo ollu niin kauheen innokasta.

Joidenkin on jopa vähän ahdistavaakin, että pitää tehdä ikään kuin toisten kanssa ja olla siellä ja antaa itsensä vähän alttiiksi, että kaikki ei sellaisista jutuista tykkää. Ehkä semmoset leikit menee, mutta sitten semmoset muut harjoitukset voi olla vähän hankalampia.

Jos draamamenetelmiä ei ole ollut säännöllisesti opetuksessa mukana, niin se on tuonut haasteita saada oppilaita osallistumaan.

Sitten kun draamaa on melko harvoin, niin sitten on aina vähän niinku uudestaan aloitaisi alusta.

Myös ryhmäkoot ja oppilaiden vaihtuvuus toivat haasteita draaman käyttöön. Ryhmäkoot ovat nykyään aika suuria ja jos luokassa on paljon vaihtuvuutta, niin se voi hankaloittaa draamamenetelmien mukaan ottamista opetukseen. Draamamenetelmien käytössä on tärkeää, että kaikilla on turvallinen ja hyväksyty olo ryhmässä, joten ryhmän on tärkeää ensin tutustua toisiinsa. Tosin luokan ryhmäytymisessä draama voi olla hyvä menetelmä.

Iso ryhmä ja jonkin verran vaihtuvuutta, mikä tietysti aina tekee sen, että jos tulee uutena ryhmään, niin on aika arka osallistumaan.

Myös asianmukaisten tilojen puute tuli esille haastattelussa. Luokissa voi olla vaikeaa ottaa käyttöön monipuolisesti draamamenetelmiä, koska ryhmäkoot ovat suuria ja luokat ryhmän kokoon verrattuna pieniä. Tämän takia opettajat voivat joutua käyttämään muita

tiloja, kuten haastateltavan opettajan mukaan käytävätiloja, ja se ei ole aina hyvä asia oppilaiden kannalta.

Tilaongelma on aika todellinen. Olisi niin ihanaa, kun olisi vaikka semmonen tyhjä tila, jonne voisi mennä ja tehdä tietyn tyyppisiä juttuja, mutta meillä ei oo semmosta, meillä on tosi ahdasta ja kaikki luokat on täynnä pulpetteja. – – käytävätiloja ollaan käytetty jonkin verran – – se ei taas sitten ole semmonen turvallinen tila tehdä, kun siinä voi olla niin paljon ohikulkijoita.

Toinen opettajista nosti esille myös suunnittelutyön ja ajan, minkä draamatuntien valmistelu vaatii. Vaikka opetussuunnitelman mukaan draamaa tulisi integroida useisiin oppiaineisiin ja eri sisältöalueiden opetukseen, niin draaman käyttäminen opetuksessa voi olla hyvin paljon opettajasta kiinni ja hänen mielenkiinnostaan ja innostaan draamamenetelmiä kohtaan.

Draama ei ole kaikkein helpoin tapa opettajalle käydä läpi, että siinä täytyy kuitenkin valmistella – – tulisi ehkä unohtettuaki sitä draamaa, jos se ei olisi ihan opetussuunnitelmallinen velvoitekin käyttää sitä.

Draaman käyttö on hyvin paljon opettajasta kiinni.

Draama on aika henkilökohtainen asia, että kaikki ihmiset ei ole sellaisia ihmisiä, kaikki ihmiset eivät tunne omakseen sitä menetelmää.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksella halusin selvittää, millä tavoin draama on sisällytetty koulutyöhön ja mitä draama tuo opetukseen oppilaiden ja opettajien mielestä. Tutkimuksesta selvisi, millä eri tavoin draamaa on sisällytetty opetukseen. Luokassa, jossa tein tutkimusta, on käytössä monenlaisia draamamenetelmiä. Tunteihin voi sisältyä jotain pienempiä draamaleikkejä, joiden avulla voidaan oppia uusia asioita tai palauttaa mieliin asioita edellisiltä tunneilta. Jotkut oppitunnit voidaan rakentaa sellaisiksi kokonaisuuksiksi, että niissä on draamamenetelmät käytössä alusta loppuun. Havainnoimillani oppitunneilla draamamenetelmät olivat mukana tuntien alusta loppuun saakka. Oppilaat toimivat tuntien ajan pienissä ja isommissa ryhmissä, yhdessä muiden kanssa. Oppilaat olivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja pohtivat ja tekivät asioita yhdessä.

Tutkimustuloksista selvisi oppilaiden osalta, että suurin osa oppilaista koki draaman käytön opetuksessa positiiviseksi asiaksi. Vastauksissa nousi esille draamatuntien olevan enemmistön mielestä kivoja ja hauskoja. Suurimmalla osalla oppilaista on siis positiivinen suhtautuminen draaman käyttöön opetuksessa. Muutama oppilas vastasi draamatuntien olevan tylsiä tai niistä ei pidetä kovasti. Kukaan oppilaista ei vastannut, että ei missään nimessä haluaisi mitään draamamenetelmiä olevan käytössä. Suurin osa oppilaista ei kertonut perusteluja vastauksilleen, joten oppilaiden vastauksista saatu tutkimusaineisto jäi hieman niukaksi.

Opettajien haastatteluista tuli esiin positiivisia asioita, joita draama tuo koulutyöhön. Opettajien haastatteluista kävi ilmi erityisesti draaman käytön monipuolisuus, ja miten sitä voi hyödyntää monessa eri asiassa, joita tunneilla käsitellään.

Opettajat toivat esille useita asioita, jotka tuovat haasteita draaman käyttöön. Suurimmaksi haasteeksi nousi se, että draaman käyttöön ei ole tarvittavaa koulutusta, mikä voi rajoittaa draamamenetelmien käyttöön ottamista opetuksessa. Opetussuunnitelman mukaan draamaa tulisi kuitenkin käyttää opetuksessa, mutta jos siihen ei saada tarvittavaa koulutusta, niin draaman käyttöön ottaminen opetuksessa voi osoittautua mahdottomaksi. Haastattelussa tuli esille myös se, että draaman käyttäminen voi olla hyvin paljon opettajasta kiinni. Toiset opettajat ovat kiinnostuneempia menetelmistä ja heidän tulee todennäköisesti otettua niitä helpommin opetukseen mukaan.

Opettajien haastatteluiden, oppilaiden antaman palautteen ja oppituntien havainnoinnin tuloksista selvisi, että draamaa pidetään pääsääntöisesti hyvänä ja tarpeellisena menetelmänä opetuksessa.

8 POHDINTA

Pohdin pitkään opinnäytetyöni aihetta. Löysin useampia lehtiartikkeleita draaman lisäämisestä perusopetuksen opetussuunnitelmaan ja tiesin heti haluavani tehdä työn aiheesta, koska se oli ajankohtainen ja koen itse draaman mielenkiintoisena, tarpeellisena ja hyödyllisenä. Itselläni on jonkin verran kokemusta draamasta ja draamamenetelmistä aiempien opiskelujeni kautta. Opinnäytetyöni lähtökohtana oli tutkia ja selvittää draamatyökentelyä koulussa ja tuoda esille oppilaiden ja opettajien mielipiteitä.

Draaman käytöstä koulutyössä löytyy paljon kirjallisuutta. Siitä käy ilmi, miten paljon eri asioita draamamenetelmät tuovat opetukseen ja miten oppilaat oppivat monenlaisia asioita niiden avulla. Oppilaat oppivat oppiaineiden lisäksi paljon omasta itsestään ja muista ihmisistä. Mielestäni on hyvin tärkeää käyttää draamamenetelmiä, koska oppilaat toimivat tuolloin yhdessä, oppivat erilaisia tapoja toimia ja ajatella asioita.

Aloittaessani opinnäytetyöprosessia, olin varma, että tulen löytämään helposti useampiakkin peruskouluja, joissa tehdä tutkimusta. Minulle tuli yllätyksenä, miten haastavaa oli löytää edes yksi koulu, jossa draamaa käytetään. Perusopetuksen opetussuunnitelmasta nousee kuitenkin velvoite draaman käyttämiselle opetuksessa, joten sen tulisi olla jossain määrin käytössä jokaisessa peruskoulussa. Voi tietysti olla, että draamaa käytetään useammassa koulussa, mutta itse en tavoittanut enempää kuin yhden koulun ja sieltä yhden luokan. Pohdin myös sitä, että lähestyinkö kouluja oikeaa kautta. Etsin yhteistyötahoa pääasiassa olemalla yhteydessä peruskoulujen rehtoreihin. Olisin mahdollisesti voinut löytää enemmän yhteistyötahoja olemalla yhteydessä opettajiin.

Ideapaperin esittelystä valmiiseen opinnäytetyöhön meni aikaa yli puolitoista vuotta, paljon kauemmin mitä olin alun perin suunnitellut. Yhteistyötahon löytämiseen meni paljon aikaa. Alkuun etsin yhteistyötahoa hyvin aktiivisesti, jotta saisin opinnäytetyöprosessin käyntiin, mutta etsiminen jäi joksikin aikaa työkiireiden takia. Olin jo aikeissa vaihtaa opinnäytetyön aihetta, mutta vihdoinkin löytyi koulu, jossa pääsin tutkimuksen tekemään. Pääsin tekemään tutkimuksen helmikuussa 2018 ja maaliskuussa aloin kirjoittaa työtä. Kirjoitin työtä aika tiiviisti ja nopealla tahdilla, mikä on minulle luontaista. Mielestäni

saan ajatukseni parhaiten paperille silloin, kun kirjoitan työtä lähes päivittäin, ilman pitempiä taukoja. Jos olisin pitänyt useamman päivän taukoja, uskon, että työhön tarttuminen olisi ollut hyvin haastavaa.

Opinnäytetyöni aineisto jäi melko niukaksi, koska en löytänyt tutkimukseen enempää osallistujia. Mielestäni sain kuitenkin havainnoimistani oppitunneista hyvin selville draaman käytön opetuksessa ja oppilaiden osallistumisen kyseisillä tunneilla. Olisin kuitenkin saanut kattavammin aineistoa, jos olisin ollut havainnoimassa tunteja useampana päivänä. Pohdin myös yhtenä tutkimusmenetelmänä käyttämäni palauteseinää. Koska kovin moni oppilas ei perustellut mielipiteitään, niin en saanut palauteseinän avulla kovinkaan tarkkoja tuloksia. Olisin voinut jättää palauteseinän useammaksi päiväksi, jolloin oppilaat olisivat voineet kirjoittaa ajatuksiaan useampana päivänä, kun heille tulisi jotain mieleen aiheesta. Luulen, että niin toimimalla, olisin voinut saada enemmän tietoa oppilaiden kokemuksista ja mielipiteistä draaman suhteen.

Luokanopettajan haastattelussa nousi esille koulutuksen merkitys draamamenetelmien käytössä. Kyseisessä koulussa ei ole saatavilla tarvittavaa draamakoulutusta, mikä voi vaikuttaa siihen, että draamaa ei oteta opetukseen mukaan. En tiedä, mikä on muiden peruskoulujen tilanne draamakoulutuksen suhteen, mutta koska en saanut tutkimukseeni enempää osallistujia, niin voi olla, että draamakoulutusta ei välttämättä ole monissa kouluissa. Jos draamasta ei ole riittävästi tietoa, niin siitä saattaa olla väärienlaisia oletuksia. Airaksinen-Björklundin (2016, 25) mukaan draama saatetaan mieltää jotenkin pelottavaksi ja se liitetään yleensä näyttelemiseen, mikä saattaa aiheuttaa sen, että sen käyttöön ei edes haluta osallistua.

Draaman käytön haasteisiin nousi muun muassa tilaongelmat, isot ryhmät ja aika, mitä draamatuntien suunnitteluun menee. Mielestäni koululuokkiin olisi hyvä saada opettajille työpari. Ryhmäkoot kasvavat koko ajan ja opettajalla ei ole välttämättä aina mahdollisuutta ottaa jokaista oppilasta yksilöllisesti huomioon. Jos opettajalla olisi työpari, niin muun muassa draamamenetelmien käyttöön ottaminen voisi olla helpompaa. Suunnitellaikaa voisi jakaa ja oppilaat saisivat enemmän yksilöllistä huomioimista ja ohjausta.

Olisi ehdottoman tärkeää, että opettajat saisivat tarvitsemansa koulutuksen draaman käyttöön, jotta se olisi aktiivisesti opetuksessa mukana, eikä draama jäisi joissakin kouluissa

vain sanaksi opetussuunnitelmaan. Draaman tulosta opetussuunnitelmaan on vasta puoli-toista vuotta, niin voi olla, että muutoksessa menee vielä aikaa. Mielenkiintoinen ja tärkeä jatkotutkimuksen aihe olisi tutkia draaman asemaa koulussa joidenkin vuosien päästä, ja selvittää, onko draama sellaisessa käytössä peruskouluissa kuin sen opetussuunnitelman mukaan pitäisi olla.

LÄHTEET

- Airaksinen-Björklund, R. 2016. Draama kasvun voimana – Teatteri kasvatuksen taiteena. Ohjaaja taidekasvattajana. Artikkelikokoelma. Kansalaisfoorumi. Luettu 29.4.2018. https://kansalaisfoorumi.fi/wp-content/uploads/2017/01/teatteri_kasvatuksen_taideena_artikkelikokoelma.pdf
- Airaksinen, R. & Karkkulainen, M. 2012. Draamakka. Vakallinen toiminnallisia kokonaisuuksia. Tallinn Book Printers, Tallinna.
- Bowell, P. & Heap, B. S. 2002. Prosessidraama -polkuja opettamiseen ja oppimiseen. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Draaman opettamisesta. EDU.fi. 2017. Luettu 6.5.2018. http://www.edu.fi/perusopetus/aidinkieli/ops2016_tukimateriaalit_suomen_kieli/draaman_opettamisesta
- Heikkinen, H. 2017. Ajattele toimien. Kohti draamakasvatuksen syvempää ymmärtämistä. Juvenesprint, Tampere.
- Heikkinen, H. 2005. Draamakasvatus -opetusta, taidetta, tutkimista! Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.
- Joronen, K. & Koski, A. (toim.) 2010. Tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistaminen kouluyhteisössä. Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Suomen Yliopistopaino Oy.
- Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai progradun alusta loppuun. Suomen Yliopistopaino Oy.
- Kanerva, P. & Viranko, V. 1997. Aplodeja etsijöille. Näkökulmia draamaan sekä taidekasvatuksena että opetusmenetelmänä. Painorauma Oy.
- Karkkulainen, M. 2011. Siivet selkään, draamakengät jalkaan. Kohtaamisia draaman pedagogisilla näyttämöillä. Honmark Baltic OÜ.
- Korhonen, P. & Airaksinen, R. (toim.) 2008. Hyvä hankaus -teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksina. Gummerus Kirjapaino Oy.

Murtorinne, T. & Mäki-Paavola, M. (toim.) 2012. Tämä toimii! Äidinkielen opettajain liitto. Helsinki.

Norrena, J. (toim.) 2016. Ryhmä oppimaan! Toiminnallisia työtapoja ja tehtäväkehyksiä. Bookwell Oy, Juva.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Opetushallitus.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. WSOYpro Oy.

Toivakka, S. & Maasola, M. 2011. Itsetunto kohdalleen! Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Bookwell Oy, Juva.

Toivanen, T. 2007. Lentoon! Draama ja teatteri koulussa. Helsinki: WSOY.

Toivanen, T. 2015. Lentoon! Draama ja teatteri perusopetuksessa. Sanoma Pro Oy, Helsinki.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje oppilaiden vanhemmille

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä siitä, miten draama on sisällytetty koulutyöhön uuden opetussuunnitelman myötä. Tarkoituksenani on selvittää oppilaiden ja opettajien kokemuksia ja ajatuksia draaman käytöstä koulussa havainnoimalla heitä oppitunneilla ja keräämällä heidän mielipiteitään ja kokemuksiinsa palauteseinän avulla. Kirjaan havaintoni ja palautteet, jotka tulevat ainoastaan minun käyttööni. Palautemateriaali ja havaintomuistiinpanot hävitetään aineiston analyysin jälkeen. Kaikki tieto käsitellään luottamuksellisesti, eikä oppilaiden henkilötietoja julkaista missään.

Alla olevalla lupalomakkeella pyydän suostumustanne siihen, että lapsenne voi osallistua opinnäytetyöhön liittyvään havainnointiin ja palautteen antamiseen ja niistä syntyneitä materiaalia voidaan käyttää opinnäytetyössäni.

Pyydän, että palauttaisitte lupalomakkeen viimeistään 5.2.2018. Minulta voi tarvittaessa kysyä lisätietoja opinnäytetyöhöni liittyen sähköpostilla: jenni.wallin@soc.tamk.fi

Ystävällisin terveisin

Jenni Wallin

Sosiaalialan koulutusohjelma

Tampereen ammattikorkeakoulu

Lupalomake tutkimukseen osallistumisesta

Lapseni _____

saa ___

ei saa ___

osallistua tutkimusmenetelminä käytettäviin havainnointiin ja palauteseinälle kirjoittamiseen.

Paikka ja pvm   Huoltajan allekirjoitus

Liite 2. Havainnointirunko

Havainnoin oppitunteja, joilla draamamenetelmiä käytetään. Kiinnitän huomiota muun muassa seuraaviin asioihin:

- Mitä draamamenetelmiä oppitunteihin sisältyy

- Millä tavalla oppilaat reagoivat draamamenetelmien käyttöön opetuksessa

- Miten oppilaat lähtevät draamatoimintaan mukaan

Liite 3. Ohjeistus oppilaille palautteen antamiseen

Kirjoittakaa vapaasti, mitä ajatuksia draaman käyttö oppitunneilla herättää. Kirjoittakaa myös perustelut sille, miksi draaman käyttö opetuksessa on hyvää/huonoa. Palautteen antaminen ei koske pelkästään tämän aamun tunteja, vaan kaikkia oppitunteja, jotka ovat sisältäneet draamamenetelmiä.

Liite 4. Haastattelukysymykset opettajille

1. Kuinka kauan olet käyttänyt draamamenetelmiä opetuksessa?
2. Oletko saanut koulutusta draaman käyttöön?
3. Miksi käytät draamaa opetuksessa?
4. Missä oppiaineissa käytät draamamenetelmiä?
5. Millä tavalla olet sisällyttänyt draaman opetukseen?
6. Millaista palautetta oppilailta on tullut draaman käytöstä?
7. Draama on kuulunut opetussuunnitelmaan syksystä 2016 alkaen. Onko tämä vaikuttanut siihen, minkä verran käytät draamamenetelmiä opetuksessa?
8. Millaisena koet sen, että draama otettiin mukaan opetussuunnitelmaan?